

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU PRESIDENDI MÄÄRUS

15. november 2018*

„Kiirendatud menetlus“

Kohtuasjas C-619/18,

mille ese on ELTL artikli 258 alusel 2. oktoobril 2018 esitatud liikmesriigi kohustuste rikkumise hagi,

Euroopa Komisjon, esindajad: K. Banks, H. Krämer ja S. L. Kaleda,

hageja,

versus

Poola Vabariik, esindaja: B. Majczyna,

kostja,

EUROOPA KOHTU PRESIDENT,

olles ära kuulanud ettekandja-kohtunik A. Prechali ja kohtujurist E. Tanchevi,

on teinud järgmise

määruse

- 1 Euroopa Komisjon palub oma hagi Euroopa Kohtul tuvastada esiteks, et kuna Poola Vabariik alandas Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) kohtunike pensioniiga ja kohaldas seda muudatust nende kohtunike suhtes, kes nimetati selle kohtu liikmeteks enne 3. aprilli 2018, ning teiseks, et kuna ta andis Poola Vabariigi presidendile kaalutlusõiguse pikendada selle kohtu kohtunike ametisoleku aega, siis on Poola Vabariik rikkunud kohustusi, mis tulenevad ELL artikli 19 lõike 1 teisest lõigust ja Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklist 47 nende sätete koostoimes.
- 2 Poola Vabariigi president kirjutas 20. detsembril 2017 alla 8. detsembri 2017. aasta kõrgeima kohtu seadusele (ustawa o Sądzie Najwyższym; *Dz. U.* 2018, jrk nr 5), mis jõustus 3. aprillil 2018. Seda seadust on hiljem mitu korda muudetud.
- 3 Kõrgeima kohtu seaduse artikli 37 kohaselt alandati Sąd Najwyższy (kõrgeim kohus) kohtunike pensioniiga 65. eluaastani. Pensioniiga alandati kõikidel nimetatud kohtu kohtunikel, sealhulgas nendel, kes nimetati ametisse enne selle seaduse jõustumist.

* Kohtumenetluse keel: poola.

- 4 Sąd Najwyższy (kõrgeim kohus) kohtunike ametisoleku aja pikendamiseks üle 65. eluaasta peavad kohtunikud esitama avalduse sooviga kohtuniku ametis jätkata ja tõendi, et nende tervislik seisund võimaldab neil kohtuasju lahendada, ning saama Poola Vabariigi presidendi nõusoleku. Kohtunike ametisoleku aja pikendamist reguleerib kõrgeima kohtu seaduse artikkel 37.
- 5 Kõrgeima kohtu seaduse artikli 111 lõike 1 kohaselt lähevad Sąd Najwyższy (kõrgeim kohus) kohtunikud, kes on nimetatud seaduse jõustumisel või hiljemalt 3. juulil 2018 saanud 65-aastaseks, pensionile 4. juulil 2018, välja arvatud juhul, kui nad on esitanud enne 3. maid 2018 (kaasa arvatud) eelmises punktis mainitud avalduse ja tõendi ning kui Poola Vabariigi president on nõustunud pikendama nende ametisoleku aega selles kohtus. 10. mai 2018. aasta seaduse, millega muudetakse üldkohtute korralduse seadust, kõrgeima kohtu seadust ja teisi seadusi (ustawa o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawy o Sądzie Najwyższym oraz niektórych innych ustaw; *DZ. U.* 2018, jrk nr 1045), artikkel 5 sisaldab autonoomseid sätteid, mis reguleerivad nende Sąd Najwyższy (kõrgeim kohus) kohtunike ametisoleku aja pikendamise korda, kes on jõudnud pensioniikka hiljemalt 3. juulil 2018.
- 6 Kõrgeima kohtu seaduse artikli 111 lõike 1a kohaselt lähevad Sąd Najwyższy (kõrgeim kohus) kohtunikud, kes saavad 65-aastaseks ajavahemikus 4. juuli 2018–3. aprill 2019, pensionile 3. aprillil 2019, välja arvatud juhul, kui nad esitavad enne 3. aprilli 2019 käesoleva kohtumääruse punktis 4 nimetatud avalduse ja tõendi ning kui Poola Vabariigi president nõustub pikendama nende ametisoleku aega selles kohtus.
- 7 Mis puudutab Sąd Najwyższy (kõrgeim kohus) kohtunikke, kes nimetati ametisse enne 3. aprilli 2018 ja kes saavad 65-aastaseks pärast 3. aprilli 2019, siis näeb kõrgeima kohtu seaduse artikli 37 lõige 1 ette, et nende kohtunike ametisoleku aja pikendamisele üle 65. eluaasta kohaldatakse üldist korda, mille kohaselt nõutakse avalduse ja tõendi esitamist ning Poola Vabariigi presidendi nõusolekut, nagu on mainitud käesoleva kohtumääruse punktis 4.
- 8 Nagu Euroopa Kohtule esitatud toimikust nähtub, näevad vaidlusalused riigisisised õigusnormid ette, et Sąd Najwyższy (kõrgeim kohus) kohtunike ametisoleku aja pikendamise üle otsustamisel ei ole Poola Vabariigi president seotud ühegi kriteeriumiga ja tema otsus ei allu kohtulikule kontrollile.
- 9 Samuti nähtub toimikust, et kõrgeima kohtu seadus annab Poola Vabariigi presidendile õiguse kuni 3. aprillini 2019 Sąd Najwyższy (kõrgeim kohus) kohtunike arvu suurendamise üle vabalt otsustada.
- 10 Lisaks esitas komisjon eraldi dokumendiga, mis saabus Euroopa Kohtu kantseleisse 2. oktoobril 2018, ETL artikli 279 ja Euroopa Kohtu kodukorra artikli 160 lõigete 2 ja 7 alusel taotluse ajutiste meetmete kohaldamiseks, kuni Euroopa Kohus teeb sisulise kohtuotsuse.
- 11 Euroopa Kohtu asepresident tegi kodukorra artikli 160 lõike 7 alusel ja enne, kui Poola Vabariik ajutiste meetmete kohaldamise taotluse kohta oma seisukohad esitas, 19. oktoobril 2018 kohtumääruse, millega kohustas Poola Vabariiki viivitamata ja kuni ajutiste meetmete kohaldamise menetlust lõpetava kohtumääruse tegemiseni:
 - peatama kõrgeima kohtu seaduse artikli 37 lõigete 1–4 ning artikli 111 lõigete 1 ja 1a, seaduse, millega muudetakse üldkohtute korralduse seadust, kõrgeima kohtu seadust ja teisi seadusi, artikli 5 ning kõikide nende sätete alusel võetud meetmete kohaldamise;
 - võtma kõik vajalikud meetmed, tagamaks, et Sąd Najwyższy (kõrgeim kohus) kohtunikud, keda nimetatud sätted puudutavad, saaksid täita oma ülesandeid samal ametikohal ja et neil on sama staatus ja samad õigused ning neile kohaldatakse samu töötingimusi, mis kehtisid nende suhtes enne 3. aprilli 2018, mil jõustus kõrgeima kohtu seadus;

- hoiduma kõikidest meetmetest, mille kohaselt nimetatakse ametisse Sąd Najwyższy (kõrgeim kohus) kohtunikud nende kohtunike asemel, keda liikmesriigi kohustuste rikkumise aluseks ja põhimenetluses lahendatava hagi esemeks olevad sätted puudutavad, ning hoiduma kõikidest meetmetest, mille kohaselt nimetatakse ametisse kõnealuse kohtu uus esimene esimees või määratakse kuni selle kohtu uue esimese esimehe ametisse nimetamiseni isik, kes on esimese esimehe asemel kohtu juhtimise eest vastutav, ning
 - teavitama komisjoni hiljemalt üks kuu pärast asjasse puutuvate meetmete kohaldamise kohtumääruse kättetoimetamist ja seejärel regulaarselt üks kord kuus kõikidest meetmetest, mida ta on selle kohtumääruse täies ulatuses täitmiseks võtnud.
- 12 Lisaks esitas komisjon eraldi dokumendiga, mis saabus Euroopa Kohtu kantseleisse 2. oktoobril 2018, kodukorra artikli 133 lõike 1 alusel taotluse, et Euroopa Kohus lahendaks kohtuasja kiirendatud menetluses.
- 13 Euroopa Kohtu kodukorra artikli 133 lõikes 1 on sätestatud, et kui kohtuasja laad nõuab asja lahendamist lühikese aja jooksul ja kui hageja või kostja seda taotleb, võib Euroopa Kohtu president, olles vastaspoole, ettekandja-kohtuniku ja kohtujuristi ära kuulanud, otsustada lahendada kohtuasja kiirendatud menetluses, kaldudes kõrvale kodukorra sätetest.
- 14 Nimetatud sätte kohaselt esitatud Euroopa Kohtu presidendi küsimuse peale vastas Poola Vabariik, et ta on vastu käesoleva kohtuasja lahendamisele kiirendatud menetluses.
- 15 Komisjon väidab oma taotluse põhjendamiseks, et etteheited, mis ta oma hakis on esitanud, puudutavad selliste tagatiste rikkumist, mis võimaldavad kindlustada liikmesriigi kõrgeima kohtuorgani sõltumatuse, ja nendes etteheidetes kajastuvad süsteemsed kahtlused võivad tekitada õiguslikku ebakindlust ja takistada liidu õiguskorra nõuetekohast toimimist, mistõttu tuleb vaidlus kiiresti lahendada, et selline ebakindluse periood kestaks võimalikult lühikest aega.
- 16 Esiteks, võttes arvesse liikmesriigi kõrgeimate kohtute eriomaseid ülesandeid, nende tehtud lahendite seadusjõudu riigisiseses õiguskorras ja neil ELTL artikli 267 kolmanda lõigu alusel lasuvat konkreetset kohustust, on liikmesriigi kõrgeimatel kohtutel liidu õiguse rakendamise süsteemis keskne roll. Kahtlused, kas nende kohtute puhul on sõltumatuse tagatistest kinni peetud, võivad aga takistada neil selle rolli täiel määral täitmist. Teiseks võivad seesugused kahtlused kahjustada ka liikmesriikide ja nende vastavate kohtute vahelist vastastikust usaldust, mis on nõutav selleks, et saaks toimida vastastikuse tunnustamise põhimõte, millel on tähtis roll seoses paljude vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanevat ala käsitlevate liidu õigusaktidega.
- 17 Poola valitsus on omakorda arvamusel, et komisjoni esitatud kiirendatud menetluse taotluse rahuldamine piiraks lubamatult tema kaitseõiguseid. Nimelt, kuna esmalt tõstatab kohtuasi olulisi põhimõttelisi küsimusi ja tekitab ka vastuvõetavuse osas vastuväiteid, ei ole mõeldav, et kostjaks olev riik saab esitada kõik argumentid, mida erinevates aspektides nõutakse, ainult ühes menetlusdokumendis ning et menetluses ei esitata repliiki ega vasturepliiki. Peale selle on oluline, et võimalikud menetlusse astujad saaksid esitada niisuguste põhimõtteliste küsimuste kohta oma seisukohad. Viimaseks leiab Poola valitsus, et komisjon on Euroopa Kohtu poole pöördumisega viivitanud ja sellist viivitust ei saa nüüd kostjaks oleva riigi niisuguse menetlusõiguste piiramisega heastada.
- 18 Mis puudutab vaidlusaluste riigisiseste sätete väidetavat ohtu Sąd Najwyższy (kõrgeim kohus) sõltumatusele, siis ei ole komisjon esitanud ühtegi konkreetset asjaolu, mis tõendaks, et selline oht on reaalne, või täpsustaks selle ulatust, ega ole näidanud, kuidas ohustataks liidu õiguskorra nõuetekohast toimimist, kui kohtuasja ei lahendata kiirendatud menetluses. Komisjoni vaidlustatud meetmed toovad kaasa vaid mõne üksikku Sąd Najwyższy (kõrgeim kohus) kohtuniku pensionile jäämise, mis ei kahjusta selle kohtu õigusemõistmisega seonduvat tegevust, tema võimalust ELTL artikli 267 alusel Euroopa

Kohtule küsimust esitada, nende kohtunike tehtud lahenditest, kes ei ole jõudnud pensioniikka, tulenevate õigussuhete kindlust ega Sąd Najwyższy (kõrgeim kohus) võimet tegutseda liikmesriikide õigusosalases koostöös, kuhu pealegi kaasatakse kõnealust kohut erinevalt üldkohtutest vaid harvadel juhtudel.

- 19 Mis puudutab esiteks küsimust, kas käesolev kohtuasi on oma laadilt selline, mis nõuab asja lahendamist kodukorra artikli 133 lõike 1 alusel lühikese aja jooksul, siis tuleb märkida, et komisjon väidab käesolevas hagi, et hiljutised õigusaktide muudatused, mis puudutavad Sąd Najwyższy (kõrgeim kohus) liikmete pensioniea alandamist ja tingimusi, mille kohaselt võidakse neil kohtunikel asjakohasel juhul lubada jätkata kohtuniku ametis üle selle vanuse, on käesoleva kohtumääruse punktis 1 nimetatud liidu esmase õiguse sätetega vastuolus.
- 20 Käesolev liikmesriigi kohustuste rikkumise tuvastamise hagi esitati eeskätt seetõttu, et komisjonil olid kahtlused, kas Sąd Najwyższy (kõrgeim kohus) on pärast niisuguseid õigusaktide muudatusi suuteline jätkuvalt lahendama kohtuasju, järgides iga isiku põhiõigust asja arutamisele sõltumatus kohtus, nagu on tagatud põhiõiguste harta artiklis 47.
- 21 On oluline rõhutada, et kohtute sõltumatuse nõue on osa õiguse õiglasele kohtulikule arutamisele olemusest, kusjuures see õigus on ülimalt tähtis, et tagada kõikide liidu õigusega isikutele antud õiguste ja ELL artiklis 2 osutatud liikmesriikide ühiste väärtuste, eeskätt õigusriigi väärtuse kaitse (25. juuli 2018. aasta kohtuotsus Minister for Justice and Equality (puudused õigussüsteemis), C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, punkt 48).
- 22 Lisaks võib vaidlusaluste riigisiseste õigusnormide ebaselgus mõjutada ka õigusosalase koostöö süsteemi toimimist ELTL artiklis 267 ette nähtud eelotsusetaotluste mehhanismi raames, mis on Euroopa Liidu õigussüsteemi – kus on oluline liikmesriigi kohtute ja eelkõige viimase astmena kohtuasja lahendavate kohtute sõltumatus – alustala (vt selle kohta 18. detsembri 2014. aasta arvamus 2/13 (liidu ühinemine EIÕK-ga), EU:C:2014:2454, punkt 176; 27. veebruari 2018. aasta kohtuotsus Associação Sindical dos Juízes Portugueses, C-64/16, EU:C:2018:117, punkt 43, ning Euroopa Kohtu presidendi 26. septembri 2018. aasta määrus Zakład Ubezpieczeń Społecznych, C-522/18, ei avaldata, EU:C:2018:786, punkt 15).
- 23 Mis puudutab teiseks Poola Vabariigi väidet, et kui kiirendatud menetluse taotlus rahuldatakse, rikutakse sellega tema kaitseõiguseid, siis tuleb kõigepealt märkida, et nagu tuleneb kodukorra artikli 134 lõikest 1, võib kiirendatud menetluses hagiavaldust ja kostja vastust täiendada repliik ja vasturepliik üksnes juhul, kui Euroopa Kohtu president, olles ettekandja-kohtuniku ja kohtujuristi ära kuulanud, seda vajalikuks peab.
- 24 Sellega seoses tuleb siiski märkida, et isegi kui oletada, et Euroopa Kohtu president ei anna luba repliigi esitamiseks – otsus, mida ei ole veel tehtud –, ei ole selge, kuidas saab kostja niisuguse repliigi ning seega selliste argumentide ja põhjenduste puudumisel, mis täiendavad hagiavalduses sisalduvaid argumente ja põhjendusi, millele kostjal on olnud täielik võimalus vastata, väita, et tema kaitseõiguseid on rikutud seetõttu, et tal ei olnud võimalik esitada vasturepliiki. Lisaks tuleb märkida, et liikmesriigi kohustuste rikkumise tuvastamise menetlusele Euroopa Kohtus eelneb kohtueelne menetlus, mille käigus on pooltel võimalus esitada ja täiendada arendada argumente, mis neil tuleb hiljem esitada Euroopa Kohus, kui selles kohtus alustatakse menetlust.
- 25 Eeltoodust lähtudes võib Euroopa Kohtu vastus, mis antakse lühikese aja jooksul, kõrvaldada õiguskindluse tagamiseks nii liidu kui ka asjasse puutuva liikmesriigi huvides ebaselguse, mis puudutab liidu õiguse põhilisi küsimusi ja eelkõige võimalikku sekkumist liidu tagatud teatud põhiõigustesse ning mõju, mida asjaomase õiguse tõlgendamisel võib olla seoses kõnealuse liikmesriigi kõrgeima kohtu enda koosseisu ja toimimise tingimustega (vt selle kohta Euroopa Kohtu presidendi 26. septembri 2018. aasta kohtuotsus Zakład Ubezpieczeń Społecznych, C-522/18, ei avaldata, EU:C:2018:786, punkt 15).

- 26 On tõsi, et Euroopa Kohtu menetluses on jätkuvalt ELTL artikli 279 ja Euroopa Kohtu kodukorra artikli 160 lõike 2 alusel komisjoni esitatud taotlus ajutiste meetmete kohaldamiseks. Kuid nagu käesoleva kohtumääruse punktis 11 märgiti, võttis Euroopa Kohtu asepresident 19. oktoobri 2018. aasta kohtumäärusega, mis tehti pärast seda, kui Poola Vabariik kiirendatud menetluse taotluse kohta oma seisukohad esitas, kodukorra artikli 160 lõike 7 alusel komisjoni taotletud ajutised meetmed, mida kohaldatakse kuni ajutiste meetmete kohaldamise menetlust lõpetava kohtumääruse tegemiseni. Seega tuleb tõdeda, ilma et see piiraks asjaga seotud otsuste tegemist, et kui Euroopa Kohus peaks jätma tulevikus tehtavas kohtumääruses jõusse ajutised meetmed, mis on võetud seniks, kuni see kohtumäärus tehakse, on asjaomane liikmesriik ise väga huvitatud sellest, et põhimenetlus käesolevas asjas lõppeks võimalikult kiiresti, nii et lõpetataks ajutiste meetme kohaldamine ja käesolevas kohtuasjas tõstatatud küsimused saaksid lõpliku lahenduse.
- 27 Igal juhul tuleb rõhutada, et ajutiste meetme kohaldamise taotluse ja kodukorra artiklis 133 sätestatud kiirendatud menetluse taotluse ese ja kohaldamise tingimused ei ole samad (Euroopa kohtu presidendi 11. oktoobri 2017. aasta määrus komisjon vs. Poola, C-441/17, ei avaldata, EU:C:2017:794, punkt 15).
- 28 Käesolevas asjas siiski näib, ilma et see piiraks ajutiste meetme kohaldamise menetlust lõpetavas kohtumääruses otsuste tegemist, et kiirendatud menetluse kohaldamine on käesoleva kohtumääruse punktides 19–25 märgitud põhjustel käesoleva kohtuasja laadi arvestades põhjendatud.
- 29 Järelikult tuleb kohtuasi C-619/18 lahendada kiirendatud menetluses.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohtu president otsustab:

- 1. Lahendada kohtuasi C-619/18 kiirendatud menetluses, mis on ette nähtud Euroopa Liidu Kohtu põhikirja artiklis 23a ja Euroopa Kohtu kodukorra artiklis 133.**
- 2. Otsustada kohtukulude kandmine edaspidi.**

Allkirjad